

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

808. 24	Пулатов Шерзод Аббозович	Межэтнический диалог и переговорные процессы в полиэтничном Казахстане: институциональные практики и политико-правовые основы	3603
809. 25	Сатвалдиев А.Г.	Қазақстандық этносаясатта «жанубий қозғалыс» газетінің алар орны және түрлі кезеңдердегі мемлекеттік саясаттың оның контентіне әсері	3608
810. 26	Токенов А.С.	Социальный капитал и доверие в казахстанском обществе: к вопросу о влиянии этнической структуры	3613
811. 27	Узарова Л.М.	Особенности коммуникации в сфере этномедиации	3617
812. 28	Урстенова Д.Д.	30 лет АНК: новые возможности народной дипломатии	3622
813. 29	Хмелевский В.А.	Межкультурное многообразие и общая историческая память В республике Казахстан	3627
814. 30	Чжан Цзинкай	«Цветные революции» в эпоху интернета (особенности противостояния в странах СНГ)	3630

6 – СЕКЦИЯ
ФИЛОЛОГИЯНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЛОЛОГИИ

**6.1 ҰЛТТЫҚ ӘДЕБИЕТТАНУДЫҢ ЖАҢА ҮРДІСТЕРІ МЕН ДАМУ БАҒЫТТАРЫ
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ**

815.	Абдулла А. К.	Абай мұрасындағы сакралды ұғымдар	3610
816.	Алаудин Н. Ә.	Нәзира Бердалы поэзиясындағы фольклорлық үрдістер	3614
817.	Амантай Н., Қапсихқызы Д.	«Ескендір» поэмасындағы уақыт пен мәңгілік мәселесі: Абайдың философиялық концепциялары	3618
818.	Ахметбекова Т. У.	Б.Майлин мен А.Чехов әңгімелеріндегі сарказм	3622
819.	Байдуллаева Ж.К.	Қазіргі қазақ прозасындағы мистика жанры	3626
820.	Ғалымжанова З. Т.	Мемуарлық романдардағы тәрбие құндылығы	3629
821.	Дәуренбек А. Ж.	Тұрсын Жұртбайдың «Бесіңді түзе!..» еңбегі: Мұхтар Әуезовтің шығармашылық тағдыры және көркемдік шындық	3632
822.	Ергеш А. М.	Қабдыкәрім Ыдырысов поэзиясындағы интертекст және оның поэтикалық мәні	3638
823.	Еркін А.	«Телқоңыр» және ұлттық болмыс	3641
824.	Жакупова С.С.	XX ғасыр басындағы қазақ әдебиетіндегі ескілікті сынау тенденциясы: Ш.Торайғыровтың «Базарбай молдаға» өлеңі	3644
825.	Жақсыбаева Н. Ж.	Білім берудегі жаңа технологияның тиімділігі	3645
826.	Төребаева А.О.	Жүрсін Ерман арнау өлеңдерінің көркемдік ерекшелігі	3650
827.	Тұрсын Қ. А.	Бейсембай Кенжебаев – аудармашы	3656
828.	Сұлтанбек Ә.	Орыс тілді қазақ жастарының сөз сапасы: түйіткілдер мен шешімдер	3659
829.	Қажетерова Ш. С.	Еркін өлеңдердегі көлеңке образы	3664
830.	Қуанышбаева Н.А.	Тайыр Жомартбаев шығармашылығындағы балалар әдебиетінің көркемдік-жанрлық сипаты және алаш кезеңіндегі білім беру ісіне ықпалы	3669
831.	Құлшар Б. М.	Сатирадағы есімдер жүйесі және олардың эстетикалық-семантикалық жүктемесі	3673
832.	Махмутова А. Қ.	Абай Құнанбайұлының қара сөздері және ұлттық әдебиеттанудың жаңа үрдістері: білім және руханият	3676
833.	Молдахан Е. М.	Tiktok, Instagram секілді әлеуметтік желілерді әдеби білім беруде қолдану тәсілдері	3679
834.	Томабаева А. Ғ.	Шәкәрім мен Қожа Хафиздің философиялық үндестігі	3683
835.	Түсіпбек М. К.	Мұхтар Әуезов пен Оноре де Бальзак шығармаларындағы сыншыл реализм	3688

		принциптері туралы	
836.	Сайфуллаева Б. Б.	Орта ғасыр түркі ойшылдарының мұрасы мен Абай шығармаларындағы көркемдік дәстүр сабақтастығы	3692
837.	Шагирова Д. Р.	Көлеңке архетипінің көркем трансформациясы: Достоевскийдің «Сыңар» повесі мен Төлен Әбдіктің «Парасат майданы» негізінде	3696

**6.2 ҚАЗАҚ ТІЛ БІЛІМІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ**

838.	Абденкул Д.С.	Үйлену салт өлеңдеріндегі лингвотанымдық сипат	3700
839.	Абдрахман А.Е.	«Ер Төстік» жырындағы ең басты гендерлік көріністер мен символдар	3704
840.	Амирова А.Б.	Мақал-мәтелдер әлеміндегі билік пен гендер: қазақ және ағылшын паремияларының салыстырмалы талдауы	3708
841.	Анарбекова А.Б.	Оқушылар сөйлеу тіліндегі терминдер қолданысы	3715
842.	Бөгетбаева А.Т.	Жаһанданудың мәдени таптаурындардың қалыптасуына әсері	3719
843.	Дәулетші Д.Р.	Жалпықолданыстағы сөздерді термин ретінде қолдануда жарыспалылық мәселесі (ақпараттық технологиялар саласы бойынша)	3723
844.	Ермекқызы А.	Интернет лексиканың қолданысы	3726
845.	Жаныбекқызы Б.	Ұлттық фильмдердегі тілдік ерекшеліктер және әсерлеуші құралдар (көркемдегіш құралдар)	3730
846.	Жарылхасын Б.Қ.	Мұхтар Мағауин шығармашылығындағы фразеологизмдердің мәні	3733
847.	Қуандықова И.Р.	Кірме сөздер: игерілуі және электронды коммуникация ортасындағы қолданысы	3736
848.	Қайыркен А.О.	Корпустық лингвистика: қазақ тілін оқытудағы инновациялық бағыт	3743
849.	Қанатқызы А.	Зейнолла Шүкіровтың шығармаларындағы кейіпкер тілі мен стилі	3747
850.	Қуаныш Ә.	Methodology for the development of students' emotional competence in the lesson of the kazakh language	3751
851.	Қыдырбай Н.А.	Қазақ тіліндегі жаңа сөздер мен терминдердің пайда болуы және оларды қалыптастыру мәселелері	3755
852.	Мадиярова Д.М.	Жастар тіліне әлеуметтік желінің әсері	3759
853.	Меліс А.Б.	«Жер-Ана» ұғымының мағыналық ерекшеліктері	3762
854.	Муратбаева Ж.К.	Қазіргі қазақ киносындағы тілдік ерекшеліктер (комедия жанры негізінде: «Таптым-ау сені»)	3766

855.	Муратова М.	І.Жансүгіровтің «Құлагер» поэмасындағы мінез-құлық метафоралары	3769
856.	Мұхтарова Ф.С.	Қазақ және қырғыз тілдеріндегі тағамға қатысты этнофразеологизмдер	3772
857.	Нугман А.А.	Фразеологизмдердің лингво-мәдени өрісі	3775
858.	Онгарбаева А.О.	Қазақ және өзбек фразеологизмдеріндегі киелі сандардың ортақ белгілері	3777
859.	Оразалина А.А.	К.Оразалиннің тілдік тұлғасын тану мәселесі	3781
860.	Оралбай А.О.	Қазақ тілін әлеуметтік желілерге танымал ету үшін контент стратегиялары	3785
861.	Оспан М.Ж.	Қазақ халқының мақал-мәтелдеріндегі «Бақыт» концептісі	3790
862.	Өркенқызы А.	Постмодернистік мәтіннің байласымы мен тұтасымын барлау	3794
863.	Рзалиева Р.Ж.	Ғаламтордағы тұлғаны тілдік кемсіту: себебі мен салдары	3798
864.	Сәбитқызы Б.	Жанат Әскербекқызының шығармашылығындағы концептуалды метафора	3802
865.	Түйлебаева Қ.Б.	Хаос және контекст	3805
866.	Тұранов Ы.Ә.	Әлихан Бөкейханов шығармаларындағы антропонимдердің психолингвистикалық сипаты	3809
867.	Уәлібек А.А. Беласар І.Қ.	Қазақ фразеологизмдерінің гендерлік аспектісі	3812
868.	Ұланова Е.Д.	Т.Әбдікәкімовтің «Ажал даласындағы тас» өлеңіндегі сөздердің қолданылуының математикалық жиілігі	3816
869.	Халмурат Е.С.	Mangurtism – future tragedy	3819
870.	Шиктыбаева А.	Жасанды интеллект арқылы өтірік өлеңдер құрастыру	3821

6.3 ОРЫС ТІЛІ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ КОММУНИКАЦИЯ РУССКИЙ ЯЗЫК И МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ

871.	Абдикадырова А.М., Аманджол А.Е., Беккалиқызы А.	Слово <i>хайп</i> и его производные	3825
872.	Амангелді А.Ж.	Слова-паразиты в речи современной молодежи	3828
873.	Аманшаева И.С., Мәлікова А.Н.	Слово прикол и его производные в молодежном сленге (на материале НКРЯ)	3832
874.	Дудко В.Н.	Языковые средства как механизм воздействия	3836
875.	Елубаева К.К.	Устойчивое выражение "24/7" в современной речи: аспекты значения	3841
876.	Жарлықасым Ж.К.	Синтаксические модели новостных заголовков в интернет-СМИ Казахстана	3844

877.	Жумабаева А.Б.	Лексикографический анализ лексемы «упрямство» в русском и казахском языках	3850
878.	Кеңес Н.С.	Жизненное кредо молодёжи Казахстана: лингвоаксиологический аспект	3853
879.	Қалихан А.А.	Специфика молодежной инвективной лексики (на материале соцсетей Tik Tok, Telegram)	3856
880.	Мазуркина У.А.	Фонетическая интерференция при обучении русскому языку как иностранному китайских студентов	3859
881.	Максимова Д.Г.	Научная VS народная этимология объектов Астаны (по материалам уличных интервью инстагида Мити Байназарова)	3862
882.	Серикова Д.М.	Специфика обучения аудированию в 9 классе	3865

**6.4 ОРЫС ӘДЕБИЕТІ: КӨРКЕМ МӘТІНДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ТҮСІНДІРУ
РУССКАЯ ЛИТЕРАТУРА: АНАЛИЗ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ
ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА**

883.	Абдрахманова Э.	Bakhyt Kairbekov: the problems of creativity	3869
884.	Ерболат Д.	Фольклор как мотивообразующий элемент в повести З. Наурызбай и Л. Калаус «Приключения Бату и его друзей»	3870
885.	Ибраимова С.	Мотив самопожертвования в прозе Л. Улицкой	3874
886.	Кенжетай Б.	Фольклорные образы и мотивы в цикле «Кудыкины горы» Н. Черновой	3876
887.	Курмангалиева Г.	Метафора «необретенный рай» в романе Бахыта Кенжеева «Младший брат»	3879
888.	Мухамадиева К.	Особенности реализации категории «автора» и «скриптора» в романе Т. Толстой «Кысь»	3881
889.	Надирхан В.	Быт и нравы русского помещного дворянства в изображении Н.И. Новикова, Д.И. Фонвизина, А.Н. Радищева	3884
890.	Онгар А.	Символика круга в романе «Круг пепла» Д. Накипова	3888
891.	Оразалина А.	Литературное наследие Рымгали Нургали: социальные и философские аспекты в произведениях писателя	3891
892.	Өсербайұлы С.	Қазақ романының қалыптасу кезеңдері және дамуы	3893
893.	Сарсенбай М.	Концепция детства в литературе: культурный и философский контексты	3897
894.	Сералимова С.	Исторический контекст и культурные традиции в творчестве тюркоязычных писателей	3900
895.	Тахауикызы Ж.	Тема Древнего Новгорода в исторических и художественных произведениях Н.М. Карамзина	3903
896.	Турабекова И.	Образ современной российской женщины в произведениях Дарьи Донцовой	3907

897.	Цындра А.	Фольклорно-мифологический контекст образа ведьмы в повести Н.В. Гоголя «Майская ночь, или Утопленница»	3912
------	-----------	--	------

6.5 АУДАРМА ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МӘСЕЛЕЛЕРІ

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА И МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

898.	Айтбаева А.М.	Особенности аудиовизуального перевода на примере фильма «Inception»	3918
899.	Акимбекова К.Ж.	Прагматический аспект перевода рассказов Оскара Уайльда	3920
900.	Алпамыс Т.М.	Intercultural Features of Modality Expression in English and Kazakh: Translation Challenges	3922
901.	Амангелдиева А.М.	Қазақ және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтелдегі кейбір соматизмдер аудармасы	3926
902.	Әбдірахман А.Қ.	Аудиовизуалды аудармада реалияларды беру ерекшеліктері	3928
903.	Бектлеуова А.С.	Тіл және әдеп: ұлттық ерекшеліктер мен аудармадағы ұстанымдар	3931
904.	Бультенова Д.Т.	Culinaryonyms as culturally marked lexis: issues of equivalence in translation from Kazakh into English	3933
905.	Дулатова А.А., Кадырова Р.Р.	Ағылшын және қазақ тілдеріндегі фразеологизмдер мен мақал мәтелдердің ұқсастықтары мен айырмашылығы	3937
906.	Елибаева А.Т.	Лингвокультурные трансформации в аудиовизуальном переводе: анализ русской локализации фильма «Веном»	3941
907.	Жексемби Д.Д.	Аудармада қолданылатын цифрлық технологиялардың жетістіктері	3945
908.	Каткенова З.Д.	Childbirth celebration in Kazakh and English cultures	3950
909.	Қыдырбай Г.З.	Орта мектептерде ағылшын грамматикасын оқытуда коммуникативті әдістерді қолдану	3953
910.	Матыгулова А.Н.	Translation of documentary novels	3956
911.	Нығметулла К.Б.	Көркем әдебиет стилінің аудармасы: жасанды интеллект, машиналық аударма мен адам аудармасының салыстырмалы талдауы (Эрнест Хемингуэйдің «Килиманджаро – қарлы тау» әңгімесінің негізінде)	3959
912.	Райнбекова А.К.	«Жеті» санының ағылшын, орыс және қазақ тілдеріндегі фразеологиялық бірліктер мен аудармадағы көрінісі	3962
913.	Сейткенов К.Б.	Көркем мәтін тілі прагматикасын жеткізуде тіркесті бірліктердің аударылу ерекшеліктері	3966
914.	Сүндетова А.Н.	«Жаңбыр» концептісінің тілдік-танымдық сипаты және тіларалық берілуі (Э.Хемингуэйдің «Қош бол, майдан!» романы негізінде)	3972
915.	Утеулиева А.А.	Lexical-semantic types of non-verbal means and their translation	3978

**6.6 ШЕТЕЛ ФИЛОЛОГИЯСЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИНОСТРАННОЙ ФИЛОЛОГИИ**

916.	Айдарбекқызы М. Ермекқызы А.	Тілдердің жойылу қауіпі және қайта жаңғырту мүмкіндіктері	3983
917.	Асатова К.Т.	Semantic and Pragmatic Aspects of Anglicisms in Modern Kazakh	3986
918.	Аслялиева А.Ж.	Frequency and Functional-Semantic Analysis of Color-Denoting Adjectives in George Orwell's "Animal Farm"	3990
919.	Ахметбек Д.А.	Axiological characteristics of the biography of a virtual character	3996
920.	Байсұлтан А. Н.	Ағылшын көркем әдебиетіндегі бейвербалды қарым-қатынастың рөлі	3999
921.	Донбаева А. А.	Использование аутентичных текстовых материалов при обучении чтению в целях повышения мотивации к изучению иностранного языка	4003
922.	Жунусова А. К.	Ағылшын әдебиетіндегі «адамның оң мінезі» лексика-семантикалық өрісінің құрылымы	4008
923.	Кенесбаев А. С.	The language game in modern internet communication	4013
924.	Кенжебай А.Т.	Сравнение языка рекламы в английском и казахском языках	4015
925.	Сабилова Ж.Б.	Репрезентация концепта "семья" в англо-, казахоязычных публицистических дискурсах начала XXI века	4018
926.	Сериккалиева А. Ж.	Образность публицистического дискурса в новогодних речах: сравнительный анализ выступлений президента Казахстана и короля Великобритании	4020
927.	Тлемисова Ж. М.	Semantic analysis of the linguistic changes driven by generation Z's neologisms	4023
928.	Турсынбетова А. Н.	Балалар тіліндегі инновациялар мен олардың сөзжасамдық ерекшеліктері	4027
929.	Ундимисова А.Ж.	Английские пословицы и поговорки: их значение, употребление и русские эквиваленты	4030
930.	Хасенов И. Танабаев Т.	A brief overview of the origins and formation of the basic terms of electricity in English and Kazakh languages	4031
931.	Шандер Д.	The English language acquisition: why are you still unable to speak it?	4034

**6.7 ҚЫТАЙ ФИЛОЛОГИЯСЫ МЕН ЛЕКСИКОЛОГИЯСЫ: ЖАҢА
БАҒЫТТАР МЕН ӘДІСНАМАЛАР
КИТАЙСКАЯ ФИЛОЛОГИЯ И ЛЕКСИКОЛОГИЯ: НОВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ
И МЕТОДОЛОГИИ**

932.	Абдуллина А.Р.	Тіл мен мәдениеттің өзара байланысы және аудармадағы рөлі	4039
933.	Абдуразакова М. Д.	Ресми іс-қағаздардағы тұрақты тіркестер мен клишелердің аудару тәсілдері (қытай және	4043

		қазақ тілдерінің іскерлік құжаттары негізінде)	
934.	Асқар Н.	Лю Цысиннің “Үш Ғалам” (三体) ғылыми-фантастикалық роман трилогиясының стилистикалық ерекшеліктері	4046
935.	Дюсупжанова Ж.М.	Қытай фильмдерін қазақ тіліне аударудың ең танымал түрлері мен кең таралған әдістері	4049
936.	Кабышева А.Д.	Медициналық терминдерді қытай тілінен қазақ тіліне аудару мәселелері	4054
937.	Күшәнбек М.	Бақ-тағы қытай фразеологизмдерінің қазақ тіліне аударылу ерекшеліктері	4060
938.	Қалекенова Ж.Қ.	Мәдени революция кезеңіндегі әдебиеттің даму көрінісі	4065
939.	Майбас Ә.Т.	Қытай тілін шет тілі ретінде оқытудың бастауыш сатысындағы құрмалас сөйлемдердегі жалғаулықтардың оқыту мәселесі	4068
940.	Мамедова Р.В.	Сравнительный анализ китайских и казахских пословиц и фразеологизмов	4071
941.	Маметова А.М.	Медицина саласындағы кәсіби мәтіндерге лингвистикалық талдау	4076
942.	Мылтықбай Ж.А.	Қытай ауызекі сөйлеу стилінің қолдану аясы	4080
943.	Намазова Ж.Т.	Жасанды интеллект негізіндегі қытай тілін оқу: мүмкіндіктер мен шектеулер	4085
944.	Нұрлан Е.	Цянь Чжуншудың “Қоршалған қамал” романының көркемдік ерекшеліктері мен кейіпкерлер образы	4088
945.	Нұртай А.	«Өмір мен өлім мені қажытады» романында реинкарнация арқылы әлеуметтік жіктелуді бейнелеу	4093
946.	Сейлова А.А.	Влияние политической и культурной ситуации в Китае в период Тан на литературу	4097

**МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENTS**

**СЕКЦИЯ 7. ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ
ECONOMIC SCIENCES**

**Подсекция 7.1 ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫҢ АШЫҚТЫҒЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІ**

**ОТКРЫТОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ И ЕЕ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ
БЕЗОПАСНОСТЬ**

OPENNESS OF THE NATIONAL ECONOMY AND ITS ECONOMIC SECURITY

947.	Асылбаева Ж.Е.	Цифровизация в жилищном строительстве: преимущества и перспективы	4100
948.	Аудан Д.Т.	Өнеркәсіп кәсіпорының тұрақты дамуының	4103

бағыттарын қалыптастыруда маңызды рөл атқарып, қазақ әдебиетіне жаңаша көзқараспен қарауға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, Абай Құнанбайұлының шығармашылығы мен қара сөздері қазіргі ұлттық әдебиеттанудың дамуына зор әсерін тигізіп, жаңа ғылыми бағыттардың қалыптасуына ықпал етті. Оның шығармалары тек әдебиет саласында ғана емес, қоғамның рухани дамуына да үлкен ықпал етіп, жастарды адал еңбек пен білімге үндеді. Абайдың ұлттық әдебиеттану мен мәдениеттану саласындағы рөлі ерекше, өйткені ол қазақ әдебиетінің жаңа бағыттарын қалыптастыруда маңызды рөл атқарып, әдебиетімізге жаңаша көзқарас әкелді. Бұл өз кезегінде ұлттық әдебиеттің терең зерттелуіне және оның әлемдік әдебиетпен салыстырмалы тұрғыда бағалануы үшін қажетті ғылыми негіздерді қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Сүйіншәлиев Х.Ж. Абайдың қарасөздері / Х.Ж. Сүйіншәлиев. – Алматы: Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1956. – 150 б.
2. Әуезов М. О. Абай Құнанбаев / Мұхтар Омарханұлы Әуезов.– Алматы: Санат, 1995. – 210 б.
3. Абай. Шығармаларының екі томдық толық жинағы. Екінші том. Қара сөздер, аудармалар, поэмалар. – Алматы: ЖШС Лантер Трейд, 2020. – 234 б.

ӘОЖ 14.25.09

TIKTOK, INSTAGRAM СЕКІЛДІ ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДІ ӘДЕБИ БІЛІМ БЕРУДЕ ҚОЛДАНУ ТӘСІЛДЕРІ

Молдахан Еркежан Молдаханқызы

yerkezhan.moldakhan@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, М017 – Қазақ тілі мен әдебиетінің педагогтерін даярлау білім беру бағдарламасының магистранты
Ғылыми жетекшісі –ф.ғ.к., проф. Қ.М.Байтанасова

Мақалада TikTok, Instagram және басқа әлеуметтік желілердің әдеби білім берудегі маңызы қарастырылады. Әлеуметтік платформалардың көмегімен әдеби шығармаларды қызықты *әрі* жеңіл түрде **Аңдатпа** қабылдауға мүмкіндік бар. TikTok, Instagram, YouTube, Telegram және Facebook сияқты желілер оқушылар мен студенттердің әдебиетке деген қызығушылығын арттырып, оны заманауи форматта оқытуға жағдай жасайды. Сонымен қатар, әлеуметтік желілерді қолданудың артықшылықтары мен ықтимал қиындықтары, сондай-ақ білім беру үдерісінде олардың тиімділігін арттыру жолдары талқыланады.

Кілт сөздер: әлеуметтік желілер, TikTok, Instagram, әдеби білім, оқыту, кітап оқу, интерактивті әдістер.

Аннотация. В статье рассматривается роль TikTok, Instagram и других социальных сетей в литературном образовании. Эти платформы позволяют сделать восприятие литературных произведений более увлекательным и доступным. Такие социальные сети, как TikTok, Instagram, YouTube, Telegram и Facebook, способствуют росту интереса к литературе среди учащихся и студентов, а также помогают адаптировать её изучение к современным форматам обучения. В статье анализируются преимущества и возможные трудности использования социальных сетей в образовательном процессе, а также предлагаются способы повышения их эффективности.

Ключевые слова: социальные сети, TikTok, Instagram, литературное образование, обучение, чтение, интерактивные методы.

Abstract. This article explores the importance of TikTok, Instagram, and other social networks in literary education. These platforms provide an engaging and accessible way to understand literary works. Social networks such as TikTok, Instagram, YouTube, Telegram, and Facebook help students and learners develop an interest in literature and adapt it to modern teaching formats. The article discusses the advantages and potential challenges of using social media for education, as well as strategies for enhancing their effectiveness in the learning process.

Keywords: social networks, TikTok, Instagram, literary education, teaching, reading, interactive methods.

Қазіргі ақпараттық технологиялар дәуірінде әлеуметтік желілер тек ойын-сауық құралы ғана емес, білім берудің тиімді платформасына айналып отыр. Әсіресе, жастар арасында кеңінен қолданылатын TikTok, Instagram және басқа да әлеуметтік желілер әдеби білім беруде жаңа мүмкіндіктер ашады. Бүгінгі заманда әлеуметтік желілер адамдардың өмірінің маңызды бөлігіне айналды. Facebook, Instagram, TikTok, Twitter және басқа да платформалар тек коммуникация құралы ғана емес, сонымен қатар ақпарат алмасу, ойын-сауық және білім алу ортасы ретінде де қызмет етеді [1].

Әлеуметтік желілерді әдеби білім беруде қолдану тәсілдері:

№	Тәсілдер	Сипаттамасы	Қолданылатын платформалар
1	Әдеби қауымдастықтар мен топтар құру	Әдебиетке қызығушыларға арналған онлайн қауымдастықтар, кітап талқылаулары мен байқаулар ұйымдастыру.	Facebook, Instagram, Telegram
2	Көркем әдебиетті насихаттау	Қысқа кітап шолуларын, инфографика, мазмұндық посттар жасау.	TikTok, Instagram, YouTube
3	Интерактивті оқыту әдістері	Тесттер, сауалнамалар, шығарма кейіпкерлері атынан жазбалар жариялау.	Twitter, Telegram, Threads
4	Жазушылар мен оқырмандар арасындағы байланыс	Танымал авторлармен тікелей эфирлер өткізу, оқушылардың шығармаларын жариялау.	Instagram Live, YouTube, Facebook Live
5	Әдеби челленджер мен флешмобтар	Кітап оқу марафондарын ұйымдастыру, әдеби флешмобтар өткізу.	TikTok, Instagram, Facebook
6	Подкасттар мен YouTube арналар	Әдебиет туралы қысқаша аудиоподкасттар мен видеолар жасау.	YouTube, Spotify, Apple Podcasts

1-қосымша

Әлеуметтік желілерде қазақ тілінің өрістеуі мен таралуы тілді күнделікті өмірде, әсіресе жастар арасында белсенді қолдануға әсер етеді. Мысалы, қазақ тіліндегі посттар, пікірлер, және бейнежазбалар тілдік нормаларды сақтап қана қоймай, жаңа сөздер мен фразалардың пайда болуына ықпал етеді. Бұл желілерде тілдік орта интерактивті, яғни пайдаланушылар өзара пікір алмасу арқылы тілді жандандырып, оның сөздік қорын байытады. Әлеуметтік желілердің тағы бір маңызды аспектісі – бұл жүйе арқылы қазақ тілін меңгеру мен әдеби білім беру мүмкіндігі. Көптеген жастар әлеуметтік желілерді қазақ тілінде пайдалану арқылы өз тілдік дағдыларын жетілдіруде. Осылайша, әлеуметтік желілердің қазақ тілінің дамуына оң әсері бар деп айтуға болады.

TikTok – қазіргі таңда ең танымал платформалардың бірі. Оның қысқа бейнелер форматы әдебиетті оқытудың жаңа әдістерін ұсынады. TikTok-та әдеби мазмұнды тарату үшін #BookTok,

#КітапШолу, #КлассикаДжива сияқты хэштегтерді пайдалану арқылы кітап оқу мәдениетін қалыптастыруға болады [2]. TikTok-та кітап шолулары, әдеби кейіпкерлер туралы қысқа сипаттамалар, оқуға ұсынылатын кітаптар тізімі, шығармалардан үзінділер оқып беру және әдебиетке қатысты ойын форматындағы бейнелер жасауға болады. Мысалы, белгілі бір кітаптың алғашқы сөйлемін айтып, оқырмандардың оны табуын сұрау немесе шығарманың сюжетін қысқа әрі әсерлі бейнелеу арқылы көпшілікке қызықты ету. Сондай-ақ, белгілі бір автордың шығармашылығын бірнеше секундтық видео арқылы таныстырып, оны әсерлі музыкамен сүйемелдеу арқылы жастардың назарын аударуға болады. TikTok-тың алгоритмі арқылы мұндай контент тез таралады және әдебиетке деген қызығушылықты арттыруға ықпал етеді.

Instagram платформасы да әдеби білім беруде кеңінен қолданылады. Мұнда мәтін мен суретті үйлестіре отырып, әдеби шығармаларды насихаттау мүмкіндігі жоғары. Instagram-да әдеби парақшалар жүргізу арқылы белгілі бір авторлардың өмірбаяны мен шығармашылығы туралы карусель-посттар жасау, кітап шолуларын жариялау, танымал шығармалардан үзінділер бөлісу, оқырмандарға арналған сауалнамалар ұйымдастыру сияқты әдістерді қолдануға болады. Сонымен қатар, Instagram-ның Stories және Reels мүмкіндіктерін пайдалана отырып, интерактивті тесттер, викториналар, пікірталастар жүргізуге болады. Stories арқылы кітап кейіпкерлері туралы ойындар өткізуге немесе оқырмандардан белгілі бір үзіндінің қай шығармадан алынғанын сұрауға болады. Тікелей эфирлер (Instagram Live) арқылы белгілі бір шығарманы талқылап, әдебиет саласындағы мамандарды немесе жазушыларды шақырып, сұхбат өткізу де тиімді тәсілдердің бірі. Көркем әдебиетті оқуға мотивация беру мақсатында «Бір апта – бір кітап» немесе «Оқу марафоны» сияқты челленджер ұйымдастырып, оқырмандарды белсенді түрде қатысуға шақыруға болады [3].

Instagram-ды әдеби білім беру және әдебиетті насихаттау мақсатында қолдану:

№	Әдіс	Сипаттамасы	Форматы
1	Әдеби парақша жүргізу	Жазушылар мен көркем шығармалар туралы ақпараттық посттар жасау	Пост, карусель
2	Кітап шолулары (Book Review)	Оқылған кітаптар туралы қысқа әрі мазмұнды пікірлер жазу, пікірталас ұйымдастыру	Пост, Stories
3	Визуалды контент пайдалану	Инфографика, әдеби иллюстрациялар, кітаптан үзінділер жариялау	Пост, Stories, Reels
4	Интерактивті форматтар	Викториналар, тесттер, сауалнамалар ұйымдастыру	Stories (Polls, Quiz)
5	Тікелей эфирлер (Live Streams)	Жазушылармен сұхбат, кітап талқылау өткізу	Instagram Live
6	Челленджер мен хэштегтер	Кітап оқу челленджерін өткізу, оқырмандарды белсенді ету	Пост, Stories
7	Кітап оқу марафондары	Белгілі бір мерзімде кітап оқу марафондарын ұйымдастыру	Пост, Stories
8	IGTV және Reels контенті	Көркем туындыларды қысқаша түсіндіру, кітап оқуға мотивация беру	IGTV, Reels

2- қосымша

Facebook – ауқымды аудиторияны қамтитын әлеуметтік желілердің бірі. Бұл платформада әдеби қауымдастықтар құру, кітап талқылау топтарын ұйымдастыру, әдебиет тақырыбында пікірталастар өткізуге болады. Facebook топтарында белгілі бір шығармаларды оқу марафондары мен әдеби байқаулар ұйымдастыруға болады. Мысалы, белгілі бір кітапты оқу үшін қатысушыларды жинап, апта сайын оның бөлімдерін талқылау немесе оқырмандар арасында

әдеби викториналар өткізу тиімді. Сондай-ақ, әдебиет пәнінің мұғалімдері өз оқушыларымен арнайы топтар немесе парақшалар ашып, оларды қызықтыратын шығармалар мен әдебиетке байланысты ақпараттарды тұрақты түрде жариялап отыруы мүмкін. Facebook-тың ұзақ мәтін жазуға ыңғайлы форматы оқырмандарға әдеби шығармалар туралы тереңірек талдаулар ұсынуға мүмкіндік береді.

YouTube – әдеби білім беруде ең ауқымды мүмкіндіктер беретін платформалардың бірі. Мұнда әдебиет сабақтарын бейнелеу, кітаптар туралы шолу жасау, аудиокітаптар жариялау, әдеби шығармаларға талдау жүргізу мүмкіндіктері бар. Оқушылар мен студенттер үшін қысқа әрі мазмұнды бейнелер жасап, белгілі бір шығарманың негізгі тақырыптары мен идеяларын түсіндіруге болады. YouTube-тағы «Кітап талқылау» форматындағы видеолар арқылы көрермендермен пікір алмасу және оқырмандарды қызықтыруға болады. Сонымен қатар, белгілі бір кейіпкердің психологиялық портретін жасау, кітаптардың мазмұнын қысқаша баяндау және оларды заманауи контексте талдау қызықты форматтардың бірі бола алады. Аудиокітаптар жариялау арқылы оқуға уақыты аз адамдар үшін әдебиетпен танысу мүмкіндігін ұсынуға болады. YouTube Shorts арқылы TikTok-тағы сияқты қысқа мазмұн жасап, шығармалардан үзінді оқу немесе оқырмандарға әдеби тесттер ұсынуға болады.

Telegram – әдеби білім беру мақсатында қолдануға болатын тағы бір тиімді платформа. Telegram-да әдеби қауымдастықтар ашып, оқырмандарға күн сайын қызықты әдеби ақпараттар, қысқа мазмұндар, тесттер жіберуге болады. Сонымен қатар, белгілі бір шығарманың қысқаша мазмұнын бөлісіп, оны тереңірек түсінуге көмектесетін талдаулар жариялау мүмкіндігі бар. Telegram-ның негізгі артықшылығы – мұнда ұзақ мәтіндерді де, қысқа хабарламаларды да бөлісуге болады. Әдеби аудио немесе подкасттарды бөлісу арқылы оқушылар мен студенттерге ыңғайлы форматта әдеби білім алуға мүмкіндік жасауға болады. Сондай-ақ, әдебиетке қатысты сауалнамалар, тесттер ұйымдастырып, оқырмандардың білімін тексеруге де мүмкіндік бар. Telegram чаттары арқылы оқырмандармен пікір алмасып, белгілі бір кітап бойынша пікірталастар ұйымдастыруға болады.

Twitter (X) платформасы да әдеби білім беруде өзіндік рөл атқара алады. Қысқа, нақты ақпарат беруге арналған бұл желіде әдеби шығармалардан үзінділер жариялау, авторлар туралы қысқаша мәліметтер беру, оқырмандармен әдебиетке қатысты сұрақ-жауап ұйымдастыру тиімді [4]. Сондай-ақ, Twitter-да белгілі бір шығарманың негізгі идеяларын ықшамдап түсіндіруге, әдебиетке байланысты хэштегтер арқылы оқырмандарды қызықтыруға болады. Оқушылар мен студенттерге арналған арнайы әдеби Twitter-аккаунт ашып, күн сайын пайдалы ақпараттар мен әдеби талдаулар жариялау оқуға деген ынтаны арттыруға көмектеседі.

Әлеуметтік желі	Әдеби білім берудегі мүмкіндіктер	Әдебиетті насихаттаудағы әдістер
TikTok	Қысқа бейнелер арқылы әдеби шығармаларды таныстыру, кейіпкерлер туралы ақпарат беру, әдеби тесттер жасау	#BookTok, #КітапШолу сияқты хэштегтерді пайдалану, әдеби челленджер ұйымдастыру, шығармалардан үзінділер оқу
Instagram	Кітап шолуларын, әдеби парақшаларды жүргізу, авторлар туралы посттар жасау	Stories және Reels арқылы әдеби викториналар өткізу, тікелей эфирлерде кітап талқылау
Facebook	Әдеби қауымдастықтар мен топтар құру, әдебиет тақырыбында пікірталастар ұйымдастыру	Оқу марафондары мен әдеби байқаулар өткізу, әдеби шығармалар бойынша сұхбаттар жасау
YouTube	Әдебиет сабақтарын бейнелеу, кітаптар туралы шолу жасау, аудиокітаптар жариялау	«Кітап талқылау» видеолары, кейіпкерлерді талдау, әдебиетке қатысты анимациялар жасау

Telegram	Әдеби қауымдастықтар ашу, күнделікті әдеби ақпараттар мен тесттер жіберу	Подкасттар жариялау, әдебиетке қатысты сауалнамалар жүргізу, кітап бойынша пікірталастар ұйымдастыру
Twitter (X)	Қысқа әдеби мәліметтер, шығармалардан үзінділер, авторлар туралы ақпараттар жариялау	Хэштегтер арқылы оқырмандарды қызықтыру, әдеби сұрақ-жауаптар ұйымдастыру

3-қосымша

Қорытындылай келе, әлеуметтік желілерді әдеби білім беруде қолдану заман талабына сай жаңа мүмкіндіктерге жол ашады. TikTok, Instagram, YouTube, Telegram және басқа платформалар әдебиетті қызықты әрі интерактивті форматта ұсынуға көмектеседі. Әлеуметтік желілер арқылы әдебиетке қызығушылықты арттыру үшін креативті және тартымды контент жасау маңызды. Жастардың назарын аудару үшін визуалды элементтерді, интерактивті тесттерді, тікелей эфирлерді, қысқа бейнелерді қолдану арқылы оларды әдебиетке тартуға болады. Әдеби білім беруді дәстүрлі форматтан бөлек, жаңа технологиялармен үйлестіре отырып, оқырмандарға қолжетімді әрі қызықты ету – заманауи оқытудың маңызды бағыттарының бірі. Әлеуметтік желілерді әдеби білім беруде қолдану заманауи оқыту тәсілдерін жаңашаландыруға мүмкіндік береді. TikTok, Instagram, YouTube, Telegram және басқа платформалар әдебиетті оқуды тартымды әрі қолжетімді етуге көмектеседі. Көркем әдебиетке қызығушылықты арттыру үшін интерактивті контент, қысқа видеолар, әдеби челленджер мен онлайн пікірталастар ұйымдастыру қажет. Әлеуметтік желілер арқылы оқырмандарды әдебиетке тарту – қазіргі заманның сұранысына сай тиімді әдіс. Сонымен қатар, бұл платформалар әдебиетті тек оқудың ғана емес, оны түсінудің және талқылаудың құралына айналады. Әлеуметтік желілер арқылы әдеби талдаулар жасап, оқырмандармен интерактивті байланыс орнату, олардың кітапқа деген қызығушылығын арттыру, шығармашылық ойлауды дамытуға ықпал етеді. Осылайша, сандық дәуірде әдеби білім беруді жаңаша бағытта дамытуға мүмкіндік туады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Есенбекова Ұ.М., Құтым Б., Құтым А. Жаңа дәуірдегі бұқаралық коммуникация құралдарының трансформациясы, басым тенденциялар //ҚазҰУ хабаршысы. Журналистика сериясы. – 2023 – №3 (69). 417 б.
2. Медиапотребление в Казахстане в 2020 году: интернет и соц сети побеждают, 2021. [Электронды ресурс] – URL: <https://ekonomist.kz/zhussupova/mediapotreblenie-kazahstan-2020-internet/> (қаралған күні: 29.01.2024).
3. Pinterest и YouTube – самые популярные социальные медиа в Казахстане. Facebook замыкает тройку лидеров, 5.12.2023 ж. [Электронды ресурс] – URL: <https://finprom.kz/ru/article/pinteresti-youtube-samye-populyarnye-socialnye-media-v-kazahstane-facebook-zamykaet-trojku-liderov> (дата обращения: 30.01.2024). Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ХАБАРШЫСЫ. ЖУРНАЛИСТИКА СЕРИЯСЫ ISSN: 2616-7174. eISSN: 2663-2500 42 №1(146)/2024 Н.Т. Шыңғысова, Н.М. Касымбекова
4. Жетпісбаева М.С., Кутпанбаева Ж.Б., Мусаева Б.А. Заманауи журналистиканың жаңа үрдістері //Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. – 2023. – №4. 62-71 бб.

ӘОЖ 14.25.09

ШӘКӘРІМ МЕН ҚОЖА ХАФИЗДІҢ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ҮНДЕСТІГІ

Томабаева Әзиза Ғазизқызы
aziza98-t@mail.ru